

Тупотіна Діана Артурівна,

курсант другого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА

Проблеми соціального сирітства пов'язані зі складною економічною і соціальною ситуацією в країні, що збільшило число сімей, які мають невисокий рівень життя. А також, на нашу думку, до таких проблем можна віднести несприятливі життєві обставини сім'ї, житлові проблеми, низькі грошові доходи і відповідно до цього недостатня матеріальна забезпеченість. До соціально-психологічних факторів відносять: безвідповідальність, егоїзм батьків, низька педагогічна компетентність, конфліктні відносини в сім'ї, пасивна життєва позиція сім'ї, асоціальний спосіб життя [1].

Для початку сформулюємо поняття «соціальна сирота». Соціальні сироти – це діти до 18 років, які мають біологічних батьків, але позбавлені соціальних, економічних, культурних ресурсів, не мають захисту від родини і суспільства [2]. Діти вважаються сиротами, так як батьки ухилилися від їх виховання або від захисту інтересів і їх прав, відмовилися забрати своїх дітей з виховних, медичних установ, установ соціального захисту населення.

Особливу увагу держави має бути звернуто на допомогу молодій сім'ї, так як в ході відтворення населення країни молода сім'я має визначальне значення: 3/4 загального числа дітей народжуються у батьків молодше 30 років [3]. Особливим негативним фактором є занадто раннє материнство. Як правило, дитина не є бажаною. Навіть якщо жінка і не покидає свою дитину одразу, то в подальшому виникає цілий ряд обставин (підкування про своє особисте життя, матеріальна забезпеченість), які заважають їй забезпечити повноцінні умови для її розвитку, і в результаті це стає підставою того, що дитина опиняється в дитячому будинку.

Також кажучи про раннє материнство варто зауважити і про пізнє материнство, як приклад, на початку 2007 року світ облетіла сенсаційна новина про жінку, яка народила двійню у віці 62 роки. Але у 2009 році вона померла і двоє дітей залишилися сиротами. Ми не можемо знати її мотиви і чим вона керувалась, але з її сторони це був акт безвідповідальності [4].

Ще одним фактором, що стає причиною поширення соціального сирітства є «синдром заробітчан», коли батьки, мріючи про краще майбутнє для своєї дитини покидають її та їдуть на заробітки за кордон. Так, згідно з даними досліджень міжнародного правозахисного центру «Ла Страда – Україна», серед причин від'їзду за кордон трудові мігранти називають бажання заробити гроші на навчання дітей (86%), придбання або будівництво житла для родини (72%), або просто забезпечення повсякденних потреб своїх нащадків (69%). Валютні надходження з-за кордону дійсно, на певний час вирішують проблеми матеріального добробуту «євросиріт». Психологи та соціальні робітники давно б'ють тривогу, намагаючись привернути увагу уряду та суспільства до психоемоційних проблем дітей, чий батьки довгий час перебувають за кордоном. Також через це покинуті діти втрачають модель сімейних відносин. Надалі у них з'являються психологічні проблеми у створенні власної сім'ї і самого інституту шлюбу [5].

Дуже актуальною є сфера допомоги дітям-сиротам, дітям-інвалідам та іншим малозабезпеченим категоріям громадян, яка практично не забезпечена правовою допомогою, у першу чергу у зв'язку з тим, що вищевказана категорія громадян з-за недостатнього рівня правової грамотності не тільки не може реалізувати свої права, але навіть і не знає про них. Вважаємо, що

для якісного розвитку дитини, дотримання її прав, свобод та законних інтересів необхідно забезпечити комплексну увагу з боку держави, суспільства, науковців, педагогічних працівників.

2 вересня 2015 року Кабінет Міністрів України відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» прийняв рішення щодо створення центрального органу виконавчої влади – Національної поліції. Під час реформування старої міліції, змінюються і закони. Наприклад, закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту житлових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа», згідно змін, постановляє: «забезпечують зарахування внутрішньо переміщених дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і соціальний квартирний облік за місцем їх обліку як внутрішньо переміщених осіб» [6].

На нашу думку, працівники Національної поліції України, зокрема, органи ювенальної превенції мають більше уваги надавати таким сім'ям. Наприклад, орган опіки та піклування може здійснювати контроль за захистом інтересів і прав малолітніх, а також вести облік і пошук дітей, які залишилися без нагляду батьків. А поліція, в свою чергу, приймає участь у справах, що стосуються примусового виконання рішення про розшук особи, які не виконують рішення суду щодо виховання дитини.

Отже, розроблено та впроваджено безліч законодавчих актів, що регламентують сферу суспільних відносин, в яких закріплюються всі необхідні права, обов'язки і відповідальність органів, які представляють соціальні гарантії та заходи захисту для дітей, які потрапили у важку життєву ситуацію. Наприклад, норми законодавства про охорону дитинства містяться у Сімейному, Цивільному, Кримінальному та Кримінально-процесуальному кодексах України, а також Законах України: «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про попередження насильства в сім'ї». Зокрема, у статті 2 Закону України «Про охорону дитинства» вказано, що «законодавство про охорону дитинства ґрунтується на Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і складається з цього Закону, а з також інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері». Однак до проблем у цій сфері слід віднести відсутність достатньої кількості висококваліфікованих спеціалістів (зокрема, юристів), до професійних обов'язків яких входить профілактична робота з даною категорією дітей і громадян. Адже для вирішення такої важливої соціальної проблеми необхідно спиратись на професійний підхід, сучасні наукові знання і практичний досвід [7]. У той же час, незважаючи на те, що наразі вживаються заходи щодо збільшення кількості спеціалізованих дитячих установ для утримання та виховання дітей, які залишилися без піклування батьків, ніякої профілактичної роботи з попередження причин виникнення даного соціального явища не ведеться. Саме тому, на нашу думку, все більш актуальним стає питання створення ефективного механізму захисту прав та інтересів таких дітей, що повинен включати в себе комплекс заходів з надання педагогічної та юридичної допомоги дітям, що потрапили у важку життєву ситуацію, а також допомоги сім'ям, які знаходяться у важких матеріальних умовах.

Бібліографічні посилання:

1. Кривачук Л. Ф. Удосконалення нормативно-правового механізму соціально-правового статусу захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, установлення юридичного статусу. *Актуальні проблеми державного управління*. URL: <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/index.html> (дата звернення 13.11.2019)
2. Артющікіна Л. М. Сирітство в Україні як соціально педагогічна проблема (соціально-правовий аспект) / Л. М. Артющікіна, А. О. Поляничко. Суми : Сум ДПУ, 2002. 268 с
3. Як захистити права дитини [Текст] : метод. рек. // Головне управління юстиції у м. Києві К.: Міністерство юстиції України, 2012. 10с. URL: <http://justicekyiv.gov.ua/1341686071.docx> (дата звернення 13.11.2019)
4. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. для студ. пед. вузов / А. В. Мудрик; под ред. В. А. Сластенина. 5-е изд., доп. М. : Академия, 2005. 200 с.
5. «Євросироти»: з чим стикаються діти українських трудових мігрантів URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/05/4/224005/> (дата звернення 13.11.2019)

6. Про національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення 13.11.2019)
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення 13.11.2019)

Фесік Єгор Костянтинович,

курсант другого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ЗЛОЧИНОМ

Щороку Міністерство Внутрішніх Справ реєструє понад 300000 жертв насильницьких злочинів, яким держава повинна сплатити матеріальну компенсацію.

Сьогодні чинне законодавство чітко поділяє на види завдані злочином збитки, які злочинець повинен буде відшкодувати.

До окремих видів таких збитків відносять: майнову шкоду (зменшення майнової сфери особи (учасника правовідносин, потерпілого) внаслідок пошкодження чи знищення її майна або внаслідок порушень її особистих немайнових прав); моральну шкоду – втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб (Пункт 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31. 03. 1995 № 4) [3].

Хочеться додати, що найчастіше цивільні позови про відшкодування матеріальної шкоди, завданої злочином, розглядаються разом з кримінальними справами. У судовій практиці часто можна бачити картину, коли слідчі не до кінця виконують свої службові обов'язки, через що виникають прогалини у слідстві. Так, наприклад, потерпілому від розбійного нападу не компенсують витрати, пов'язані з лікуванням зламаної внаслідок нападу руку, через те, що слідчий вважає пріоритетним завданням довести кримінальну вину обвинуваченого у суді. Про стягнення ж з останнього матеріальної компенсації на користь потерпілого нерідко забуває і передає справу до суду без цивільного позову про стягнення матеріальної компенсації з обвинуваченого.

При розгляді позову в порядку цивільного судочинства, що впливає з кримінальної справи, суди не завжди враховують матеріали останньої, припускаються помилок при застосуванні норм цивільного і трудового законодавства. Мають місце помилки й при вирішенні питань, пов'язаних зі стягненням безпідставно набутого майна. Вищевказані недоліки знижують ефективність роботи з відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином. Це тягне за собою неповне відшкодування матеріальних збитків потерпілому, або не відшкодування збитків взагалі [1].

Наразі в Україні діє постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. в редакції 20 березня 2019 року № 1891 «Про затвердження методики оцінки майна» та постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року в редакції від 16 грудня 2011 року «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» [2]. Вказані нормативні акти містять методику визначення розмірів відшкодування матеріальних збитків, які нанесені державі; державним підприємствам; приватним